

Fra Baglinjen

Små skridt og seje træk

Forskningsbibliotekerne udgør en dansk servicegren med en avanceret produktionsteknologi, forholdsvis moderne ledelsesformer, ansatte med højt kompetenceniveau, forholdsvis gode arbejds- og lønforhold og et kundesegment med en udtalt grad af tilfredshed og loyalitet. Det er en servicegren, som i en del år har ligget i spidsen og måske i visse tilfælde været spydspids og mønstereksempel i den offentlige sektor, hvad angår innovation og ibrugtagning af den nyeste informationsteknologi, såvel i interne procedurer som i formidling til brugerne. Sammenlignet med moderniseringen af de fleste andre dele af den offentlige sektor i Danmark – sundhedssystemet og sygehusvæsen, politi, domstole, told og skat, kommunal og amtskommunal administration, miljøkontrol, osv. – er de danske forskningsbiblioteker dagsrejser forude, som fjerne prikker i horisonten. Det kan man glæde sig over, måske ligefrem være lidt stolt over at være med i, men også lidt bekymret for, om bukserne holder.

Et superspring taler kun den om, som intet husker. Bibliotekshistorikerne vil kunne påvise, at ”take off” forudsætninger for dette teknologiske løft i vores arbejdsliv ligger i de mange små skridt og mange seje træk. En af de ting, man måske vil fremhæve som en grundlæggende betingelse, er den tidlige beslutning om at skabe en fælleskatalog og omgive den med et hof af visionære katalogudviklere. Hvad det har betydet for socialiseringen af en professionel enhedstanke om bibliografisk kvalitet kan næppe overvurderes. Andre grobundsbetingelser er de udfordrende bevillingssituationer, som har tilskyndet bibliotekerne til at være

opfindsomme; betydningsfulde udviklere af danske bibliotekssystemer på det rette tidspunkt, biblioteksskolens rolle i dannelsen af bibliotekernes og kontorpersonalets informationskompetence, og der vil kunne peges på andre forhold, som samlet set har placeret de danske forskningsbiblioteker i bibliotekernes verdenselite.

Innovationsprojekterne fortsætter. På bruger-siden er der videreudviklingen af genistregen bibliotek.dk og en udbygget biblioteksvagt, hvor der også vil blive eksperimenteret med virtuel lokalvejledning. Og der vil være de kommende usability projekter. På de indre linjer er der digitaliseringsprojekter, forskningsregistrering, kompetenceudvikling, landsomfattende kørselsordning. Der er simpelthen et sådan knald på nye tiltag, at det er svært at finde en mere teknologibegeistret sektor end forskningsbibliotekerne.

Kan man sejre sig ihjel? Det kan man næppe, men man kan gå sukkerkold og slå over i tomgang, enten fordi brændstoffølrslen bliver for lille – når det nu går så godt – eller fordi det bliver brugt forkert. Ud over den evige trussel om faldende bevillinger ligger den største udfordring for forskningsbibliotekernes fortsatte dynamik og innovation måske i de barrierer, som ophavsretslovgivning opstiller for digitalisering og formidling af digitaliserede dokumenter. Der har efterhånden været brugt megen energi på at afklare ophavsretsspørgsmål i

forbindelse med digitalisering og formidling af digitaliserede dokumenter, uden at det har ført til brugbare åbninger. Måske vil også det store portalarbejde vise sig at være delvis spildt energi, hvis portalernes vedligeholdelse er for dyr og specielt, hvis kun få benytter det færdige produkt. Men der skal selvfølgelig være plads til at eksperimenterer med udvikling af ny brugerfaciliteter, også til dem der viser sig ikke at holde. Forhold i andre samfundssektorer vil givet påvirke innovationshastigheden hos forskningsbibliotekerne. Går det for alvor i stå rundt omkring os, får vi problemer. Selvfølgelig vil der altid være rationaliseringsmuligheder. De opstår med ny teknologi og ny organisering. Vi mangler for eksempel for alvor at få taget hul på drøftelse af accession af elektroniske monografier. Hvad skal der til, for at e-monografier kan erstatte papirbøger på samme måde, som det er sket med tidsskrifterne? Kan de det? Et eksempel fra min egen verden: for en merpris på godt 10 % har RUbS brugere fået rådighed over 75 % flere tidsskrifter hen over de sidste to til tre år. Kan satsning på e-bøger give tilsvarende forøgelse af informationsadgangen for rimelige penge? Naturligvis skal vi have sikret den formidlingsmæssige side – også til andre end vores primærlånere på universiteterne.

Med disse ord er bolden givet op til formodentlig og forhåbentlig mange gode kampe i 2004.

Peter Søndergaard
Publikumschef
Roskilde Universitetsbibliotek